

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem zaocznym z dnia 28 marca 2017 roku, sygn. akt I C 413/17, w sprawie z powództwa (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W. przeciwko A. M., o zapłatę, Sąd Rejonowy w Zgierzu I Wydział Cywilny oddalił powództwo.

Swoje rozstrzygnięcie Sąd I instancji oparł na ustaleniach faktycznych i rozważaniach prawnych, które przedstawiają się następująco:

Sąd Rejonowy uznał, że powództwo podlegało oddaleniu jako nieudowodnione.

Sąd argumentował, że zgodnie z art. 339 § 1 k.p.c. jeżeli pozwany nie stawił się na posiedzenie wyznaczone na rozprawę albo mimo stawienia się nie bierze udziału w rozprawie, sąd wyda wyrok zaoczny. W tym wypadku przyjmuje się za prawdziwe twierdzenie powoda o okolicznościach faktycznych przytoczonych w pozwie lub w pismach procesowych doręczonych pozwanemu przed rozprawą, chyba, że budzą one uzasadnione wątpliwości albo zostały przytoczone w celu obejścia prawa - art. 339 § 2 k.p.c. Przyjęcie przez Sąd przy wydaniu wyroku zaocznego za prawdziwe twierdzeń powoda o okolicznościach faktycznych nie rodzi domniemania prawdziwości tych twierdzeń, gdyż sąd ocenia, czy okoliczności te nie budzą uzasadnionych wątpliwości albo nie zostały przytoczone w celu obejścia prawa.

W ocenie Sądu I instancji w niniejszej sprawie, na podstawie zebranego w sprawie materiału dowodowego, Sąd nie mógł przyjąć za prawdziwe faktów, z których powód wywodził korzystne dla siebie skutki prawne. Sąd podkreślił, że strona powodowa dochodząc kwoty żądanej pozwem podnosiła, że nabyła wierzytelność wynikającą z umowy pożyczki zawartej pomiędzy pozwaną a wierzycielem pierwotnym (...) Spółką z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W. na podstawie umowy cesji, oraz że pozwana nie wywiązała się na rzecz pierwotnego wierzyciela ze spłaty pożyczki wobec pierwotnego wierzyciela. Sąd I instancji argumentował, że zgodnie z art. 3 k.p.c. obowiązek przedstawienia dowodów ciąży na stronach. Natomiast według art. 6 k.c. ciężar udowodnienia faktów mających istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy, spoczywa na tej stronie, która z faktów tych wywodzi skutki prawne. W tej konkretnej sytuacji, to na powódzie spoczywał obowiązek udowodnienia zarówno zasadności, jak i wysokości roszczenia w stosunku do pozwanej. Obowiązek ten ma charakter procesowy, co oznacza, że nie może być on od strony egzekwowany. Strona, która nie wykazuje inicjatywy dowodowej powinna się liczyć z mogącymi wystąpić ujemnymi sankcjami, nawet w postaci niekorzystnego dla tej strony wyniku procesu. Jeżeli materiał dowodowy zgromadzony w sprawie nie daje podstawy do dokonania odpowiednich ustaleń faktycznych w myśl twierdzeń jednej ze stron, Sąd musi wyciągnąć ujemne konsekwencje z braku udowodnienia faktów przytoczonych na uzasadnienie żądań lub zarzutów. Należy to rozumieć w ten sposób, że strona, która nie przytoczyła wystarczających dowodów na poparcie swych twierdzeń ponosi ryzyko niekorzystnego dla siebie rozstrzygnięcia, o ile ciężar dowodu, co do tych okoliczności na niej spoczywał (wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 18 stycznia 2012 roku, sygn. akt I ACa 1320/11, LEX nr 1108777). Sąd meriti wskazał, że to na stronie powodowej spoczywał obowiązek wykazania, że kwota żądana pozwem jest uzasadniona, a więc wykazania, w pierwszej kolejności, że pozwaną i wierzyciela pierwotnego łączyła umowa pożyczki, która nie została spłacona, w następstwie czego naliczono odsetki, oraz że powód skutecznie nabył przedmiotową wierzytelność. Sąd Rejonowy wskazał, że powód jako nabywca wierzytelności winien dysponować całością dokumentacji z nią związanej. Cesjonariusz nabywa bowiem wierzytelność w wysokości, jaka przysługiwała cedentowi. Po zbyciu wierzytelności pozwany może bowiem nadal podnosić zarzuty przysługujące mu w stosunku do pierwotnego wierzyciela (art. 513 § 1 k.c.). W ocenie Sądu Rejonowego powód nie wykazał w ogóle istnienia po swojej stronie legitymacji procesowej czynnej do występowania w niniejszej sprawie w charakterze powoda. Sąd meriti argumentował dalej, że jako dowody w sprawie powód załączył regulamin zawarcia umowy pożyczki określający zasady udzielania pożyczek przez (...) Spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W. (poprzednik prawny (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością), z którego wynika, że w przypadku zwłoki w spłacie pożyczki, udzielający pożyczkę będzie naliczał odsetki za zwłokę w wysokości czterokrotności wysokości stopy kredytu lombardowego NBP, wyciąg z rachunku bankowego za okres od dnia 31 sierpnia 2013 roku do dnia 31 sierpnia 2013 roku, bez identyfikacji

do kogo należy rachunek bankowy, przelew wychodzący z rachunku bankowego pozwanej na kwotę 1 zł tytułem opłaty rejestracyjnej oraz umowę pożyczki z (...) Spółką z ograniczoną odpowiedzialnością, przelew na rachunek bankowy pozwanej kwoty 1.000 zł w dniu 7 września 2013 roku i umowę nr (...) z dnia 7 września 2013 roku. Sąd I instancji podkreślił, że zdaniem powoda, swoją legitymację czynną wykazał dołączonym do akt oświadczeniem (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością o zbyciu wierzytelności z dnia 24 sierpnia 2016 roku. Zdaniem Sądu Rejonowego strona powodowa w ten sposób nie wykazała swojej legitymacji czynnej a powoływana przez powoda argumentacja nie może się ostać. Brak ten na tle ugruntowanego w doktrynie stanowiska, skutkuje zawsze oddaleniem powództwa i uznaniem, że strona nie udowodniła swojej legitymacji czynnej, szczególnie biorąc pod uwagę fakt, że powód jest profesjonalnym podmiotem gospodarczym.

Apelację od powyższego wyroku wniósł powód, zaskarżając orzeczenie w całości.

Zaskarżonemu wyrokowi apelujący zarzucił:

1. naruszenie prawa procesowego, mające wpływ na wynik sprawy, a to art. 233 § 1 k.p.c. poprzez dokonanie oceny wiarygodności źródeł dowodowych w sposób dowolny, z przekroczeniem zasady swobodnej oceny dowodów, a polegające w szczególności na:

a) wybiórczym potraktowaniu materiału dowodowego, poprzez bezpodstawne uznanie, że dokumenty przedstawione przez powoda nie dowodzą zasadności przejścia uprawnień na powoda, podczas gdy powód dołączył do pozwu oświadczenie złożone przez wierzyciela pierwotnego, z którego wynika, że przedmiotowa wierzytelność została zbyta na rzecz powoda;

b) przekroczeniu zasady swobodnej oceny dowodów i wyrażające się w sprzecznym z zasadami logicznego wnioskowania oraz uznaniu przez sąd, że oświadczenie wierzyciela pierwotnego nie stanowi wiarygodnego dowodu na przejście wierzytelności na rzecz powoda;

2. naruszenie prawa materialnego, mające wpływ na wynik sprawy, a to art. 720 § 1 k.c. poprzez jego niezastosowanie, w sytuacji gdy powód zobowiązał się i przekazał pozwanej określoną ilość pieniędzy, a pozwana nie zwróciła przedmiotowej kwoty w zakreślonym terminie;

3. naruszenie prawa procesowego, mające wpływ na wynik sprawy, a to art. 339 § 2 k.p.c. poprzez uznanie, że twierdzenia strony powodowej budzą uzasadnione wątpliwości w sytuacji, w której strona powodowa wykazała zawarcie umowy pożyczki oraz przekazanie należności z niej wynikającej, a tym samym przedstawiła wszelkie dowody na poparcie swych twierdzeń.

W konsekwencji zgłoszonych zarzutów apelujący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku oraz uwzględnienie powództwa w całości, a także o zasądzenie od pozwanej na rzecz powoda kosztów procesu według norm prawem przepisanych, w tym także za instancję odwoławczą. Ewentualnie apelujący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja jest niezasadna i podlega oddaleniu.

Na wstępie wyjaśnić należy, że niniejsza sprawa była rozpoznawana w postępowaniu uproszczonym, w związku z czym Sąd Okręgowy na podstawie art. 505¹⁰ § 1 i § 2 k.p.c. orzekł na posiedzeniu niejawnym w składzie jednego sędziego. Zaznaczyć także należy, że w postępowaniu uproszczonym zgodnie z art. 505⁹ § 1¹ k.p.c. apelację można oprzeć tylko na zarzutach naruszenia prawa materialnego przez błędną jego wykładnię lub niewłaściwe zastosowanie, bądź naruszenia przepisów postępowania, jeżeli mogło ono mieć wpływ na wynik sprawy. Natomiast w myśl art. 505¹³ § 2 k.p.c. jeżeli sąd drugiej instancji nie przeprowadził postępowania dowodowego, uzasadnienie wyroku powinno zawierać jedynie wyjaśnienie podstawy prawnej wyroku z przytoczeniem przepisów prawa.

Sąd Rejonowy prawidłowo uznał, że powód swej legitymacji procesowej nie wykazał. W pierwszej kolejności wskazać należy, że na powódzie, jako podmiocie inicjującym postępowanie cywilne, ciąży obowiązek przedstawienia podstawy faktycznej dochodzonych roszczeń (187 § 1 pkt. 2 k.p.c.) oraz dowodów na jej poparcie (art. 232 k.p.c.). Zaniechania na tej płaszczyźnie mogą prowadzić do stwierdzenia nieudowodnienia podnoszonych roszczeń i oddalenia powództwa, co miało miejsce w niniejszej sprawie.

Zgodnie z dyspozycją art. 233 § 1 k.p.c. sąd ocenia wiarygodność i moc dowodów według własnego przekonania, na podstawie wszechstronnego rozważenia zebranego materiału. Przywołany przepis statuuje zasadę swobodnej oceny dowodów, która stanowi jeden z przejawów niezawisłości sędziowskiej. Ocena dowodów polega na ich zbadaniu i podjęciu decyzji, czy została wykazana prawdziwość faktów, z których strony wywodzą skutki prawne. Celem sądu jest dokonanie określonych ustaleń faktycznych, pozytywnych bądź negatywnych i ostateczne ustalenie stanu faktycznego stanowiącego podstawę rozstrzygnięcia. Jeżeli z określonego materiału dowodowego sąd wyprowadza wnioski logicznie poprawne i zgodne z doświadczeniem życiowym, to ocena sądu nie narusza reguł swobodnej oceny dowodów i musi się ostać, choćby w równym stopniu, na podstawie tego materiału dowodowego, dawały się wysnuć wnioski odmienne. Tylko w przypadku, gdy brak jest logiki w wiązaniu wniosków z zebranymi dowodami, lub gdy wnioskowanie sądu, wbrew zasadom doświadczenia życiowego, nie uwzględnia jednoznacznych związków przyczynowo-skutkowych, przeprowadzona przez sąd ocena dowodów może być skutecznie podważona. Wobec tego dla skuteczności zarzutu naruszenia przez sąd art. 233 § 1 k.p.c. nie jest wystarczające przekonanie strony o innej niż przyjął sąd wadze (doniosłości) poszczególnych dowodów i ich odmiennej ocenie niż ocena sądu. Skarżący powinien przy tym wskazać, jakie kryteria oceny zostały naruszone przez sąd przy analizie konkretnych dowodów, uznając brak ich wiarygodności i mocy dowodowej lub niesłuszne im taką moc przyznając (zob. m.in. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2001 r., IV CKN 970/00, LEX nr 52753, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 lipca 2005 r., III CK 3/05, LEX nr 180925).

Sąd Okręgowy podziela przedstawione powyżej poglądy stanowiące ugruntowany dorobek judykatury. Konfrontując ich treść ze stanowiskiem skarżącego należało uznać, że zarzuty stawiane zaskarżonemu rozstrzygnięciu nie mogą być uznane za zasadne, albowiem powód nie wykazał, ażeby Sąd pierwszej instancji przekroczył wyznaczone w treści art. 233 § 1 k.p.c. ramy swobodnej oceny dowodów. Sąd Rejonowy zaś w sposób prawidłowy ocenił zebrany w sprawie materiał i zasadnie przyjął, że nie daje on podstaw do przyjęcia, iż powód udowodnił fakt nabycia przedmiotowej wierzytelności od pierwotnego wierzyciela. Dowodem takiego nabycia nie jest bowiem, wbrew stanowisku apelującego, złożone do akt sprawy oświadczenie prezesa zarządu (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W.. Oświadczenie to stanowi dokument prywatny w rozumieniu art. 245 k.p.c., który stanowi jedynie dowód tego, że osoba, która je podpisała, złożyła oświadczenie zawarte w dokumencie. Jak każdy dokument nieurzędowy w rozumieniu art. 244 § 1 i 2 k.p.c. podlega kontroli co do prawidłowości wskazanych w nim faktów. Niezależnie od przekonania strony powodowej i (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W., że do zbycia wierzytelności doszło, Sąd zobowiązany jest do kontroli ważności i skuteczności czynności prawnej, którą zbycia tego dokonano. Konieczność dokonania powyższej kontroli wymaga przedłożenia przez powoda umowy rozporządzającej, czego ten nie uczynił. Prawidłowo więc Sąd Rejonowy przyjął, że powód nie sprostał ciężącym na nim obowiązkom dowodowym, co skutkować musi oddaleniem powództwa.

Na uwzględnienie z pewnością nie zasługuje również zarzut naruszenia art. 339 § 2 k.p.c. Przewidziane w tym przepisie domniemanie prawdziwości twierdzeń powoda nie ma

w sytuacji istnienia podstaw do wydania wyroku zaocznego charakteru absolutnego. Domniemanie to nie obowiązuje, jeżeli twierdzenia powoda budzą uzasadnione wątpliwości lub zostały przytoczone w celu obejścia prawa. Sąd ma każdorazowo obowiązek krytycznego ustosunkowania się do twierdzeń powoda z punktu widzenia ich ewentualnej zgodności z rzeczywistym stanem rzeczy (tak też Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 20 października 1998 roku, sygn. I CKU 85/98, publ. LEX nr 1216211). W rozpoznawanej sprawie Sąd Rejonowy – jak już wyżej wskazano – słusznie uznał, że załączone oświadczenie prezesa zarządu (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością o zbyciu wierzytelności z dnia 24 sierpnia 2016 roku jest niewystarczające do wykazania legitymacji procesowej powoda.

W tym miejscu wskazać należy, iż zgodnie z art. 339 § 1 k.p.c. jeżeli pozwany nie stawi się na posiedzenie wyznaczone na rozprawę albo mimo stawienia się nie bierze udziału w rozprawie, sąd wyda wyrok zaoczny. Stosownie do treści § 2 tego artykułu w tym wypadku przyjmuje się za prawdziwe twierdzenie powoda o okolicznościach faktycznych przytoczonych w pozwie lub w pismach procesowych doręczonych pozwanemu przed rozprawą, chyba, że budzą one uzasadnione wątpliwości albo zostały przytoczone w celu obejścia prawa. Innymi słowy sąd, co do zasady z wyjątkiem sytuacji wskazanych w ustawie – jeżeli nie ma uzasadnionych wątpliwości – zobligowany jest do uznania podanej przez powoda podstawy faktycznej, (tj. twierdzeń powoda o okolicznościach faktycznych) za zgodne z prawdą bez przeprowadzania postępowania dowodowego. Jednakże stosownie do treści wyroku Sądu Najwyższego z dnia 7 czerwca 1972 roku, III CRN 30/72 sąd zawsze jest zobowiązany rozważyć, czy w świetle przepisów obowiązującego prawa materialnego, twierdzenie powoda uzasadniają uwzględnienie żądań pozwu, w zakresie tym bowiem nie obowiązuje domniemanie z art. 339 § 2 k.p.c., negatywny zaś wynik takich rozważań powoduje wydanie wyroku zaocznego oddalającego powództwo. Wskazać również należy, że w polskim systemie prawnym, co wynika zarówno z przepisów prawa, jak i z orzecznictwa sądowego ciężar udowodnienia faktu spoczywa na osobie, która z tego faktu wywodzi określone skutki prawne, o czym stanowi art. 6 k.c. Z powołanego przepisu wynika jedna z naczelnych zasad procesu sądowego polegająca na tym, że dowód wykazania prawdziwości określonego faktu obciąża tego, kto się na dany fakt powołuje dla uzasadnienia dochodzonego przed sądem prawa. Dodatkowo podkreślić należy, iż zgodnie z art. 3 k.p.c. strony obowiązane są dawać wyjaśnienia co do okoliczności sprawy zgodnie z prawdą i bez zatajania czegokolwiek oraz przedstawiać dowody (zasada kontrydiktoryjności). Rzeczą sądu nie jest zatem zarządzenie dochodzeń w celu uzupełnienia lub wyjaśnienia twierdzeń stron i wykrycia środków dowodowych pozwalających na ich udowodnienie, ani też sąd nie jest zobowiązany do przeprowadzenia z urzędu dowodów zmierzających do wyjaśnienia okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy (art. 232 k.p.c.). Obowiązek przedstawienia dowodów spoczywa na stronach (art. 3 k.p.c.), a ciężar udowodnienia faktów mających dla rozstrzygnięcia sprawy istotne znaczenie (art. 227 k.p.c.) spoczywa na stronie, która z faktów tych wywodzi skutki prawne (art. 6 k.c.). Nie obowiązuje obecnie zasada odpowiedzialności sądu za wynik postępowania dowodowego (por. wyrok SN z dnia 17 grudnia 1996 r., I CKU 45/96, OSNC 1997, z. 6-7, poz. 76; wyrok SN z dnia 7 października 1997 r., II UKN 244/98, OSNP 1999, z. 20, poz. 662; wyrok SN z dnia 16 grudnia 1997 r. II UKN 406/97, OSNP 1998, z. 21, poz. 643; wyrok SN z dnia 11 października 2000 r., II UKN 33/00, OSNP 2002, z. 10, poz. 251). Reguła ta znajduje uzasadnienie nawet w przypadku stron występujących w sprawie bez adwokata lub radcy prawnego. Za niedopuszczalne proceduralnie należy przy tym uznać przerwianie ciężaru dowodu na pozwanego, a tym bardziej na sąd. To nie sąd, ani też nie pozwany ma wykazać, że wierzytelność istnieje, jak również, że doszło do jej cesji, obowiązek ten spoczywa na powodzie. Mając na uwadze powyższe, to na powodzie jako stronie, która z podnoszonych przez siebie twierdzeń pragnie wywodzić określony skutek prawny w postaci żądania zapłaty kwoty dochodzonej pozwem, spoczywał obowiązek jej wykazania i udowodnienia.

Nie ma też racji skarżący zarzucając naruszenie prawa materialnego. Podstawą rozstrzygnięcia wskazaną w uzasadnieniu Sądu I instancji było przede wszystkim niesprostanie przez stronę powodową jej obowiązkowi dowodowemu. Sąd Rejonowy nie analizował szczegółowo stosunku umownego pożyczki, stanowiącego podstawę dochodzonego roszczenia. Rozważania te byłyby bowiem bezprzedmiotowe wobec uznania braku wykazania przez powoda swej legitymacji czynnej do występowania w przedmiotowym procesie. W związku z tym odnoszenie się do zarzutów naruszenia prawa materialnego jest zbędne z uwagi na podzielenie przez Sąd Okręgowy oceny Sądu pierwszej instancji co do niewykazania przez powoda, że przysługuje mu wierzytelność w stosunku do pozwanej wynikająca z zawartej z pierwotnym wierzycielem umowy pożyczki.

Z przedstawionych powyżej względów Sąd Okręgowy uznał, że apelacja nie zawiera uzasadnionych zarzutów mogących podważyć stanowisko Sądu Rejonowego, a tym samym jako bezzasadna podlega oddaleniu na podstawie art. 385 k.p.c.